

VÄGLEDNING

Krigsorganisation för företag i transportsektorn

Det förändrade säkerhetspolitiska läget gör att Sverige har behov av att ytterligare bygga upp och stärka sin totalförsvarsförmåga. Ett robust och tryggt transportsystem är en grundförutsättning för totalförsvaret, såväl i fred som vid höjd beredskap.

Företag som är verksamma i Sverige ska kunna fortsätta att genomföra samhällsviktiga transporter inom samt till och från Sverige. Företagen behöver också ställa personal till förfogande för samverkan och rapportering av lägesbilden och ha en organisation för verksamhet i höjd beredskap och krig. I en situation av höjd beredskap ska totalförsvarets behov av infrastruktur och transportförmåga kunna tillgodoses. Under högsta beredskap är *totalförsvaret* all samhällsverksamhet som då ska bedrivas. Det innebär att all annan verksamhet, som inte gynnar totalförsvarets ansträngningar, inte ska bedrivas.

Krigsorganisation

För att transportsystemet ska fungera behövs organisation och personal. Denna vägledning är ett steg i att underlätta krigsorganiseringen och personalplaneringen inom transportsektorn inför höjd beredskap och krig.

Från att regeringen beslutat om skärpt eller högsta beredskap är det enbart den samhällsviktiga verksamheten, av betydelse för totalförsvaret, som ska bedrivas. För transportsektorn innebär det att företag ska kunna fortsätta genomföra samhällsviktiga transporter inom samt till och från Sverige. Företagen behöver också ställa personal till förfogande för samverkan och rapportering av lägesbild och ha en organisation för verksamheten i höjd beredskap.

SAMHÄLLSVIKTIG VERKSAMHET FÖR TOTALFÖRSVARET

Med samhällsviktig verksamhet av betydelse för totalförsvaret, menas den samhällsviktiga verksamhet som är nödvändig för det civila och militära försvaret i händelse av höjd beredskap och krig. Det är den verksamhet som alla aktörer behöver prioritera och därför är det den verksamheten som ska säkerställas för att fortsatt kunna bedrivas, enligt Lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

Viktiga samhällsfunktioner i totalförsvaret

Viktiga samhällsfunktioner som upprätthåller samhällsviktig verksamhet inom området transporter.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafik som sker regelbundet via land, luft och sjö, både inrikes som utrikes. Exempel på samhällsviktig verksamhet som stödjer den viktiga samhällsfunktionen är fordon, fartyg, trafikledning, trafikinformation samt drift och planering av infrastruktur.

Land

Befordran av gods och passagerare internationellt och nationellt med tillhörande stödfunktioner, både via järnväg, väg och inlandssjöfart. Exempel på samhällsviktig verksamhet som stödjer den viktiga samhällsfunktionen är tåg, omlastningsplatser, trafikledning, trafikinformation samt drift och planering av infrastrukturen.

Luft

Befordran av gods och passagerare internationellt och nationellt med tillhörande stödfunktioner. De genomförs med bemannade eller obemannade luftfarkoster. Exempel på samhällsviktig verksamhet är flygplatstjänst, flygtrafik, flygledningstjänster samt drift och planering av infrastrukturen.

Sjö

Befordran av gods och passagerare internationellt och nationellt med tillhörande stödfunktioner. Exempel på samhällsviktig verksamhet är bland annat fartyg, hamn, lotsning, isbrytning, mäklare och fartygsförsörjning samt drift och planering.

Terminaler

Anläggningar för hantering av gods och människor inom eller mellan olika transportslag. Exempel på samhällsviktig verksamhet är järnvägsstationer, flygplatser, hamnar och logistikcenter.

Läs mer på [Lista med viktiga samhällsfunktioner – Utgångspunkt för att stärka samhällets beredskap \(msb.se\)](#), [Samhällsviktig verksamhet \(msb.se\)](#) och [Kontinuitetshantering \(msb.se\)](#).

Kontakta oss via BTPOS@trafikverket.se

Inom samtliga beredskapssektorer identifieras samhällsviktiga verksamheter som också har ett transportbehov, bland annat bränslen och flytande drivmedel, försörjning av sjukvårdsprodukter och läkemedelsförsörjning, livsmedelsdistribution, utrikeshandel, handel och industri.

Vad kan mitt företag göra?

Företag bör identifiera de verksamhetsdelar och resurser som är nödvändiga för att kunna begränsa konsekvenserna av omfattande störningar eller avbrott. Därefter ska företagen analysera vilka konsekvenser som kan uppstå när dessa verksamhetsdelar och resurser blir helt eller delvis otillgängliga eller om prioritering krävs. Baserat på analysen bör företagen ta fram kontinuitetsplaner även för höjd beredskap och krig.

Dessa planer ska åtminstone innehålla uppgifter om:

- åtgärder som ska vidtas för att begränsa de konsekvenser som kan uppstå
- åtgärder som ska vidtas för att återställa påverkade verksamhetsdelar eller resurser till normal funktionsförmåga
- när och hur kontinuitetsplanerna ska övas och
- revideras
- I planeringen bör det ingå analys över vilken personal som finns tillgänglig

Personalplanering

Företag bör förbereda och planera för vilka delar av verksamheten som är samhällsviktig och behöver fortsätta att bedrivas under höjd beredskap liksom eventuella omställningsmöjligheter till annan typ av verksamhet. Företagen behöver också avdela personal för samverkan och rapportering av lägesbild och ha en organisation för verksamheten i höjd beredskap.

Avgörande för såväl myndigheters som företags planering inför höjd beredskap och krig handlar också om att identifiera kritiska beroenden för verksamheten. Är verksamheten exempelvis beroende av insatsvaror för produktion, IT-system eller underleverantörer, där det krävs dialog och ibland avtal?

Styrande regelverk

I **lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap** anges i 1 § att under högsta beredskap är totalförsvar all samhällsverksamhet som då ska bedrivas.

Företag och arbetsgivar- respektive arbetstagarorganisationer har en skyldighet att på begäran av den myndighet som regeringen bestämmer (totalförsvarsmyndighet) delta i totalförsvarsplaneringen. Det framgår av 1 § **lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer, med flera, att delta i totalförsvarsplaneringen**. Av 2 § samma lag framgår bland annat också att företag har en omfattande skyldighet att delta i totalförsvarsplaneringen och är skyldiga att lämna upplysningar om verksamheten i alla sina delar som behövs i planeringsarbetet.

I 1 § **förordning (1982:1005) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer med flera att delta i totalförsvarsplaneringen** framgår vilka myndigheter som kan begära företags medverkan i enlighet med ovan nämnda lag. Såväl Trafikverket, Transportstyrelsen som Sjöfartsverket anges i paragrafen.

Av **lagen (1994:1809) om totalförsvarspått** framgår bland annat vilka som omfattas av totalförsvarspått och vilka instanser som får göra framställningar om krigsplacering. Av 4 kap. 5 och 7 §§ förordning (1995:238) om totalförsvarspått följer att bl.a. Trafikverket och Transportstyrelsen kan göra framställningar om krigsplacering.

Enligt **Lag (1976:295) om skyldighet för näringsidkare att medverka vid lagring för försörjningsberedskap** kan näringsidkare som inte i obetydlig omfattning förbrukar sådan för folkförsörjningen viktig vara, som staten håller i lager för att utnyttjas när krig eller krigsfara råder eller införseln av varor till riket minskar av annan anledning, åläggas att till staten upplåta befintligt lagerutrymme eller plats för uppförande av sådant utrymme, inköpa vara från sådant lager, om det behövs för omsättningen av varulagret.

För att tillgodose totalförsvarets eller folkförsörjningens ofrånkomliga behov av egendom eller tjänster, får enligt **Förfogandelag (1978:262)** för statens eller annans räkning förfogande ske, vilket kan ske exempelvis genom att ägare eller innehavare av transportmedel åläggas att ombesörja transporter.

Om det är nödvändigt för hushållning med förnödenhet som är av vikt för totalförsvaret eller folkförsörjningen kan regeringen enligt **Ransoneringslagen (1978:268)** bestämma att förnödenheten inte får saluhållas, utbudas mot vederlag, överlåtas eller förvärvas eller får användas endast för de ändamål, på de villkor och med de begränsningar som regeringen bestämmer.